

ANUL INTERNATIONAL AL MUNTELUI – 2002

SIMPOZIONUL NATIONAL

„Civilizatia montana si dezvoltarea durabila”

Vatra Dornei – Campulung Moldovenesc, 3 – 4 august, 2002

**PROTECTIA MEDIULUI MONTAN IN CARPATII ROMANIEI – COMPONENTA A DEZVOLTARII
DURABILE**

Ioan JELEV

Secretar de Stat

Ministerul Apelor si Protectiei Mediului

**Experienta si invataturile rezultate in urma analizelor facute asupra
modului actual de dezvoltare a sistemelor socio-economice, care se
desfasoara in ritmuri tot mai rapide, a impus in planurile cunoasterii
mecanismelor care guverneaza evolutiile acestor sisteme un nou concept – cel
al dezvoltarii durabile.**

Acest concept care integreaza rezultate ale stiintelor sociale, economice si ale naturii, s-a impus ca urmare a atingerii limitei capacitatii de suport a sistemelor naturale si seminaturale si urmareste definirea unui cadru in care toti factorii determinanti ai dezvoltarii sistemelor socio-economice sa se poata manifesta fara a scoate aceste sisteme din parametrii care le asigura existenta pe termen lung.

In acest context, s-a ajuns la concluzia ca orice dezvoltare economica trebuie sa fie circumscrisa unei dezvoltari sociale, iar acest complex de sisteme in dezvoltare trebuie sa se manifeste intre limitele determinate de domeniile de valori ale parametrilor de mediu.

Practic, orice dezvoltare a unui sistem socio-economic care nu va tine cont de cerintele impuse de domeniul economic sau de cel social sau de cel al mediului inconjurator este sortit, pe termen mediu sau lung, esecului.

Ca o consecinta a celor afirmate mai sus, orice complex de masuri care se iau pentru dezvoltarea durabila a Romaniei, in speta a Carpatilor romanesti, trebuie sa contina, ca parte integranta, masurile adecvate pentru protectia mediului montan.

In acest sens, in vederea asigurarii durabilitatii mediului ca fundament al dezvoltarii durabile a Romaniei, pentru integrarea principiilor de dezvoltare durabila in politicile si programele nationale si scaderea pierderilor resurselor de mediu, Ministerul Apelor si Protectiei Mediului actioneaza ferm, incepand chiar din anul 1990, pentru punerea sub protectie a unor suprafete tot mai mari de arii naturale protejate.

Alaturi de Dunare si Marea Neagra, Carpatii constituie elementul geografic fundamental pentru definirea teritoriala a statului roman. Carpatii sunt o bogatie naturala de importanta globala, care combina valoarea ecologica imensa cu bogatia culturala si diferite moduri de viata. O oaza in centrul si Estul Europei, Carpatii sunt ultimul refugiu important al carnivorelor mari, ca ursul brun, lupul si rasul. Regiunea este unica, exceptionala din punct de vedere al biodiversitatii si al speciilor ce nu se mai gasesc in alta parte a lumii. Lantul carpatic incepe la nord de Bratislava si ajunge pana la raul Timok, in Iugoslavia, constituind o prelungire a Alpilor.

Carpatii de Sud-Est, care se afla aproape in intregime pe teritoriul Romaniei, constituie osatura pamantului romanesc si apartin sistemului muntos alpino-carpato-himalaian, ce cuprinde aria intercontinentala a Euroasiei. Carpatii Romanesti inconjoara bazinul transilvanean dinspre nord, est, sud si vest, asemenea unui zid ocrotitor, fiind numiti, pe buna dreptate, "coloana vertebrala" a spatiului mioritic, si au o suprafata de 66.303 km², adica aproximativ 27,9% din suprafata tarii. Din cununa Carpatilor, relieful coboara in trepte, dispuse aproape concentric. Cea mai mare parte a reliefului tarii se dezvolta pe marea unitate structurala a orogenului carpatic, iar toate unitatile de relief de la exterior sunt constituite din sedimente de provenienta carpatica, formarea lor depinzand de insasi evolutia lantului carpatic. **Romania este ca atare prin excelenta o tara carpatica.**

Carpatii, prin pozitie, prin inaltime si caractere orografice isi impun in mod evident influenta asupra tuturor componentelor mediului natural si, fara indoiala, aceasta se rasfrange indirect in raporturile permanente dintre om si teritoriul pe care

il ocupa. Separarea a doua mari regiuni climatice, una vestica, in care influentele maselor de aer oceanic sunt evidente si alta la exteriorul Carpatilor, cu accentuarea gradului de continentalism, reprezinta un exemplu clar. Relieful determina etajarea conditiilor climatice care se reflecta in variatia tuturor celorlalte conditii ale mediului natural. Insa variatia in inaltime a etajelor intre versantii cu expozitie nordica si cei cu expozitie sudica este o urmare a orientarii reliefului si reflecta consecintele variabilitatii acestuia. Dispunerea concentrica a treptelor majore de relief se reflecta, de asemenea, in favorizarea transmiterii influentei Carpatilor mult in afara spatiului montan. Comparativ cu alti munti din sistemul alpin, Carpatii au o masivitate relativ redusa, chiar daca latimea lor este de 70-80 km si ajunge sa depaseasca 100 km in partea de nord a Carpatilor Orientali sau in Carpatii de Curbura.

Unicitatea Carpatilor rezulta atat din neasemuita bogatie si diversitate biologica a peisajelor cat si din mostenirea culturala transmisa din generatie in generatie, care consta in vechi traditii modelate de stilul specific de viata, credinte si ritualuri, arhitectura, etc.

Pozitia geografica in cadrul continentului si prezenta arcului carpatic in centrul Romaniei fac ca pe teritoriul ei sa se interfereze influente geografice central-europene, est-europene, balcanice si pontice, rezultand o mare varietate, pe orizontala si in altitudine, a elementelor de clima, de soluri, de vegetatie, precum si a celorlalte componente geografice.

Romania are un nivel unic si ridicat al biodiversitatii, precum si sisteme ecologice intacte. Densitatea ridicata a carnivorelor mari si suprafetele largi acoperite cu paduri din Muntii Carpati sunt unele din cele mai semnificative si mai cunoscute aspecte ale bogatiei capitalului natural al Romaniei. Desigur, mai exista si alte componente si aspecte, mai putin cunoscute, dar nu mai putin importante, ale diversitatii biologice a tarii, de o importanta majora fiind rolul Romaniei de punct de intalnire al elementelor ecologice apartinand diferitelor regiuni biogeografice, precum si de coridor pentru deplasarea speciilor.

Gama larga a tipurilor de ecosisteme in Romania este dependenta in mare masura de influenta climatului si de altitudine. Au fost identificate in total 17 tipuri majore de formatiuni ecosistemice, care includ toate tipurile prezente in Europa. Diferenta de altitudine conferita de Muntii Carpati se reflecta in abundenta zonelor

biogeografice care includ patru tipuri principale si anume: etajul nemoral cu paduri de foioase, etajul boreal (orizontal) cu paduri de conifere, etajul subalpin (vertical) si alpin (vertical). Cel din urma este caracterizat prin vegetatie ierboasa si arbusti mici.

De la poalele muntilor pana la altitudinea de 1700 m se intalneste etajul forestier montan care constituie doua treimi din totalul ecosistemelor forestiere naturale. Mai mult de jumatate din aceste paduri au fost gestionate pentru conservare, cum ar fi amenajarea torentilor si mai putin productia de lemn. Aceste suprafete includ cateva dintre cele mai vechi si mai mari suprafete cu paduri virgine aproape neafectate de prezenta omului care au mai ramas in Europa. In plus, profilul natural de sol si ecologia sunt mentinute prin folosirea regenerarii naturale in mai mult de 75% din padurile de productie. Integritatea naturala si viabilitatea ecologica a padurilor montane romanesti este confirmata de prezenta continua a tuturor speciilor din fauna europeana, inclusiv aproximativ 60% si 40% din efectivele de urs si respectiv lupi. Flora contine o mare diversitate de specii, si anume 1350, dintre care 116 endemice. Aceasta biodiversitate este rezultatul a milioane de ani de adaptare si evolutie, ea reprezentand un fond genetic inestimabil. Mentinerea diversitatii biologice a mediului ambiant a dus la aparitia parcurilor si rezervatiilor naturale, esantioane naturale valoroase.

Fata de anul 1990, in anul 2001, suprafata ariilor protejate din Romania a crescut cu 683.192 ha, reprezentand 112%.

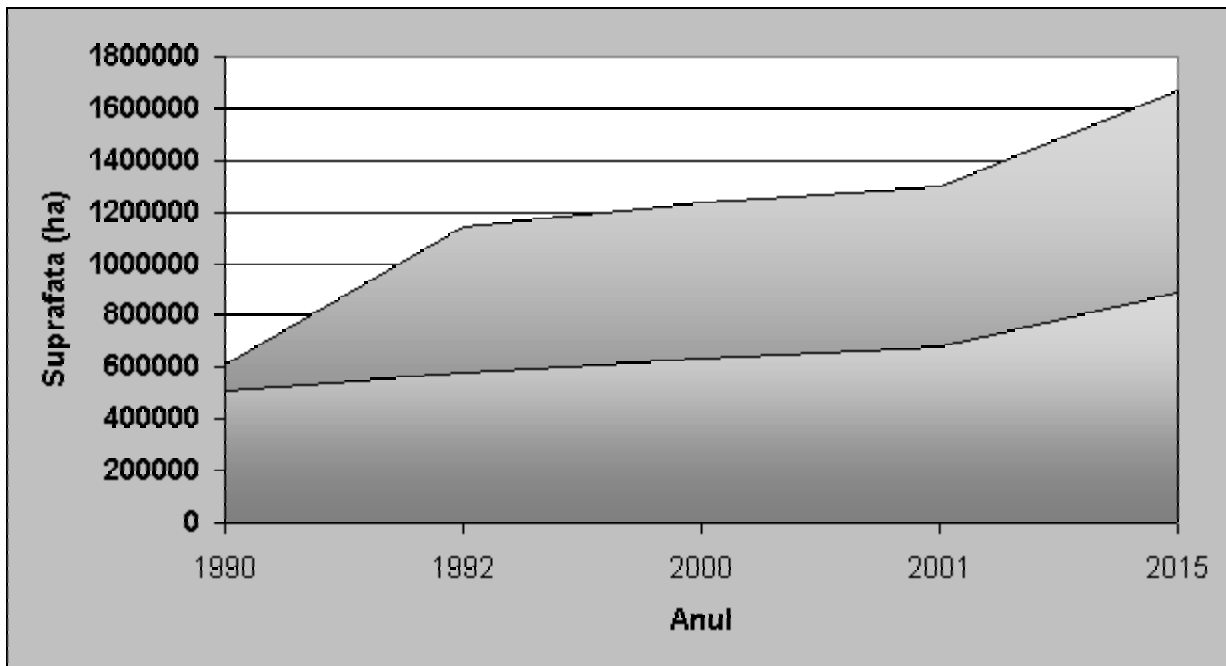
1990		1992		2000		2001	
Suprafata (ha)	Procent din suprafata tarii (%)	Suprafata (ha)	Procent din suprafata tarii (%)	Suprafata (ha)	Procent din suprafata tarii (%)	Suprafata (ha)	Procent din suprafata tarii (%)
611.235	2,56%	1.140.590	4,81%	1.234.710	5,18%	1.294.427	5,43

Ponderea suprafetelor protejate montane in cadrul suprafetelor totale protejate in Romania, rezulta din graficul urmator (considerat continuu pentru a fi mai sugestiv). Suprafata totala protejata va avea in anul 2015 o valoarea de 1.668.737

ha,

acoperind

7 % din suprafata Romaniei.

La ora actuala, in Romania sunt **11 parcuri nationale montane** (Rodna, Calimani, Ceahlau, Cheile Bicazului – Hasmaz, Bucegi, Piatra Craiului, Cozia, Retezat, Domogled - Valea Cernei, Cheile Nerei - Beusnita, Semenic - Cheile Carasului), din care Retezat si Rodna au suprafete declarate rezervatii ale biosferei, precum si **doua parcuri naturale**: Gradistea de Munte – Cioclovina si Muntii Apuseni. Cea mai mare parte a rezervatiilor naturale din tara noastra sunt de asemenea montane, ele protejand obiective geologice, paleontologice, speologice, botanice, forestiere, zoologice, mixte si de peisaj.

Spatiul montan protejat reprezinta aproximativ 8% din suprafata totala a Carpatilor.

Preocuparile in legatura cu conservarea resurselor biologice au facut ca Guvernul Romaniei sa pregateasca o strategie nationala si un plan de actiune pentru conservarea biodiversitatii. Strategia nationala declara angajamentul Romaniei pentru gestionarea durabila a resurselor naturale si conservarea biodiversitatii si identifica patru prioritati pentru conservarea biodiversitatii:

i) dezvoltarea unui cadru legislativ si intarirea capacitatii institutionale pentru conservarea diversitatii biologice;

ii) organizarea unor sisteme nationale de arii protejate,

iii) conservarea in-situ si ex-situ a speciilor amenintate, endemice si/sau rare si a celor cu o mare valoare economica si

iv) protectia si conservarea biodiversitatii in afara ariilor protejate prin minimizarea practicilor necorespunzatoare de utilizare a terenurilor, reabilitarea unor ecosisteme si habitate afectate si promovarea unor tehnologii care favorizeaza utilizarea durabila a resurselor naturale.

Aceste prioritati nationale vor fi atinse prin derularea unor proiecte din care amintim pentru zona Muntilor Carpati urmatoarele:

Proiectul Managementul Conservarii Biodiversitatii in Romania, care este realizat cu finantare asigurata de Fondul Global de Mediu (5,5 milioane dolari), Guvernul Romaniei (2,4 milioane dolari) si de Regia Nationala a Padurilor (0,9 milioane dolari).

Acesta constituie primul pas spre crearea unui sistem national eficient de arii protejate, asigurand in acelasi timp includerea preocuparilor privind biodiversitatea in amenajarea si gestionarea resurselor forestiere din Carpati. Telul proiectului GEF il reprezinta conservarea diversitatii biologice si asigurarea integritatii ecologice a padurilor romanesti, a ecosistemelor alpine si de pajisti din lantul carpatic.

Proiectul este aplicat in zone separate care vor constitui trei modele diferite pentru a aborda problemele prioritare in gestionarea si planificarea procesului de conservare care sunt comune multor arii importante amenintate. Astfel se va asigura experienta necesara pentru preluarea celor mai bune practici in arii de conservare prioritare din alte parti ale tarii si din regiunea carpatica.

Ariile, care au fost selectate de catre Comitetul roman pentru biodiversitate, ofera posibilitati pentru dezvoltarea si stabilirea mai multor strategii in procesul de conservare, inclusiv parcuri nationale, parc natural (peisaj protejat), si o gestionare durabila a padurilor cu atentie asupra biodiversitatii (parc forestier). Acestea sunt:

- Modelul parc national: realizat in Rezervatia Biosferei Parcul National Retezat din sud-vestul Carpatilor si in Parcul National Piatra Craiului din partea central-sudica a Carpatilor;

- Modelul gestionarii durabile a padurilor: Parcul Forestier Vanatori-Neamt, din nord-estul Carpatilor.

Proiectele *LIFE-Natura* si *LIFE-Mediu*

Programul *LIFE* al Comunitatii Europene reprezinta un instrument financiar pentru mediu, al carui obiectiv general este contributia la dezvoltarea si punerea in practica a politicii si legislatiei comunitare ce vizeaza protectia mediului, conservarea capitalului natural si dezvoltarea durabila. Pentru zona carpatica, se afla in derulare 3 proiecte LIFE-Natura, respectiv 1 proiect LIFE-Mediu si anume:

- Conservarea habitatelor in Parcul National Bucegi;
- Conservarea unei paduri euro-siberiene cu stejar (*Quercus robur*) din Dumbrava Vadului, judetul Brasov;

- **Managementul carnivorelor mari din Parcul National Piatra Craiului;**

- Actiuni combinate pentru protectia si valorificarea patrimoniului natural din Muntii Apuseni.

De asemenea, sunt in curs de desfasurare o serie de proiecte prin programul **PHARE**, care reprezinta principalul instrument de cooperare financiara si tehnica, necesar pentru integrarea economica a tarilor din Europa Centrala si de Est. Printre aceste proiecte amintim: "**Parteneriat pentru dezvoltarea durabila a Muntilor Apuseni**" finantat prin **PHARE-PDP** si Proiectul "**Muntii Maramuresului**" care vizeaza conservarea capitalului natural si dezvoltarea durabila a judetului Maramures, finantat prin **PHARE – CREDO**.

Alte proiecte a caror importanta si oportunitate au fost recunoscute sunt: "**Conservarea biodiversitatii in Depresiunea Maramuresului**" si "**Conservarea si managementul stepelor si a ecosistemelor balcanice in Muntii Macin**", ambele finantate cu fonduri GEF accesate prin **PNUD**. Proiectul "**Planul de management al Rezervatiei Naturale Ceahlau**" s-a bucurat de asistenta financiara din partea Guvernului Danemarcei.

Asigurarea viitorului Carpatilor va fi de o importanta economica vitala la nivel local, national si european si va crea conditii de viata favorabile, atat pentru generatiile actuale cat si pentru cele viitoare. Pentru un popor stabil, legat multimilenar de acelasi spatiu geografic carpato-dunareano-pontic, teritoriul constituie o parte integranta a propriei sale existente. Aceasta stransa legatura intre pamantul tarii si poporul roman se reflecta in gradul inaintat de adaptare la conditiile mediului natural, prin felul de viata si activitatile specifice, bazate pe diversitatea resurselor oferite de diferitele regiuni, precum si in modul de a intelege natura pamantului romanesc, de a o explica si a o fi transpus, de-a lungul veacurilor in productia sa spirituala. Varietatea resurselor naturale, atat ale solului, cat si ale subsolului teritoriului tarii, ambianta generala a acestuia explica in mare masura de ce poporul nostru a stat strans legat de spatiul carpato-dunareano-pontic timp de milenii, cunoscandu-i indeaproape posibilitatile de adapostire si de valorificare complexa.

Procesul de aderare la Uniunea Europeana, initiativele de dezvoltare europene si dezvoltarea politica si economica din tarile regiunii, sunt argumente in favoarea protectiei si conservarii spatiului carpatic.